

UJ KELET

ZSIDÓ • POLITIKAI • NAPILAP

A sápadt forradalom

Bécs palotás utcáin megint kitombolta magát a nép nagy és szent haragja. Ha az a dulás, amelytől talán még most is reszket a lezüllett világáros, forradalomnak mondható, akkor ez volt az emberiég legsápadtabb forradalma. Most éhes, vértelen, elesigázott emberek csináltak ezt a forradalmat. Olyan emberek, akikből az éhség már mindent kisorvasztott és abból az erőből, amely régen fűtötte őket, semmitse hagyott meg, csak a haragot és az engesztelhetlen keserűséget. Ez a harag is úgy robbant ki, mint minden szenvedély, amely a társadalom ad hoc jogrendjétől elfordult. Kiváradó gyökölete legelsőbbben a munkát folytatta meg, mert legszivtelenebbül az csapta meg. A bécsi munkás eldobta magát a szerszámait, mert sokáig nem bírt keresni velők és utóbb már dolgozni sem tudott azokkal, mert az éhségtől elnyomorodott. A bécsi gyárakban és műhelyekben a kínos agóniában vonaglik a le-bunkózott termelés. Bécs nem dolgozik. A bécsi öklök már csak rombolni tudnak.

Demonstrációval kezdődött a katasztrófális számonkérés. Az éhes munkásság a parlament elé vonult és tüntetett. De szónokolni, számonkérni, vádolni nagyon nehéz annak, aki csak lefodt izmokat mutathat a bűnös társadalomnak. Deini azt még ilyenkor is lehet. És a bécsi munkás, amely habonás tisztelettel ragaszkodik a kulturából kibontakozott értékekhez, elfojthatatlan dühvel vetette rá magát mindenre, amelyben a maga inségének szemérmellen ellentétét látta. Belerugott a dus kirakatoiba és mintha a saját gyálázata volna, kiragadta belőlük a kenyereket, a húst, a selymeket és cifraszókat és az utra hajigálta. Aztan megostromolta a Bristol, a Grand Hotel, a Krantz szállodát, a hirtelen meggazdagodtak szardanapáli kéjtanyáit, a dűszölő vendégeket szíjjelverte, a butorokat szétrombolta. Autót, fiakkert megállítottak, utasait a bór és plüssüléről lemarcangolták és a kocsi izzoporá törtek. Használó zavargások a külvárosok csöndjébe is beledöbbenkedtek a népitéletnek a szomorú örökében.

A forrongást a roppantul megmélyült szegénység vad, feszítő ereje robbantotta ki. A megélhetés fogalma szinte kivesszett a bécsi értelemből. A korona zuhanása elérte a legutolsó lehetőségeket. Mélyebbre már nem zuhanhat. A Százayolemilliárd papirpénzt forgat a világáros. A munkásember ebben a szörnyű pénzáradaiban elmerült.

Ebben a percben senkise tudhatja, mikor és hol áll meg a forrongó mozgalom. Most csak az állapítható meg, hogy törvényszerűen vetette azt ki magából a gazdasági-élet, amely az ellentétek eles kidomborításával ingerli eszetlenül a tömegeket. A türelem nem tudja kiegyenlíteni a munka és a kereset között támadt differenciát.

A nép sokáig tud éhezni, de végig éhezni az életet nem tudja. Akár az osztrákok szelid hőmpölygésű vére fékezi is a nép temperamentumát, akár szilajabb fajták erkölcsé formálja ilyenre-olyanra a nép karakterét, a türelmes várásnak határt vet a kétségbeesés. A pénz és a népszpihe együtt emelkedik és együtt vonaglik. Ami Bécsben történt, az mindenkít, aki várta a középeurópai államok konszolidációját, joggal elszomoríthat, de meglepni senkise lephetett meg, mert azt előre lehetett látni, hogy a társadalom és a gazdasági élet dekompozíciója csak ide vezethet.

Nem ambicionáljuk a jócsok szerepét, de attól félünk, hogy az a vihar, amely most még csak az osztrák fővárost rázta meg, nem áll meg Bécs sorompójánál. Bele fog az süvíteni még olyan országokba is, amelyek ma még szerencsésebbek Ausztriánál. Mert a gazdasági romlás elharapozik mindenfé. A szimptomai mutatkoznak már Németországban, sőt Angliában és Amerikában is. Habár a megjelenési formák az országok szerint különbözők. Németországban a túltermelés formájában jelentkezik, Angliában és Amerikában a munkahiány formájában. Ötmillió munkanélküli veszedelméleti Amerikában a győztes háboru eredményeit, kétmillió a gazdag Angliában. És mindenütt a valuta szakítja fel ezeket a bor-

zalmas barlangokat, ahol a pénzsörnyeteg tanyázik.

A bécsi munkásoklök osztrák értékeket romboltak, de az osztrák katasztrófában az egész világ katasztrófája rejtőzködik. A gazdasági élet törvényei mindenütt egyformák és a kényszerűségei alul senki se vonhatja ki magát. Ha Bécsben forrongás van, Londonban és Párisban és Newyorkban kell kiszűrni az emberiég józanságából azt az iratos balzsamot, amely a lázat lehűti. Ha ezt elmulasztjuk, London és Páris és Newyork is megérezheti még, hogy a nép nem akar elmerülni a milliárdok szörnyű-áradatában és olyan állapotokat követel, amelyekben a megélhetés problémája kevésbé komplikált, mint manapság.

Bratianu és Averescu csatája a király előtt

A liberálisok memoranduma — A kormány válasza a támadásokra — Semleges kormány vezet az új választásokat — A gyulafehérvári évforduló

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Bratianu Jonel tegnap kihallgatáson jelent meg a királynál és megával vitte azt a vádiratot, melyet a liberális párt állított össze az Averescu-kormányról és elsősorban a miniszterelnökről. A memorandum, melyet a liberális párt tognapelőtti végrehajtóbizottsági ülésén fogalmaztak meg, frorolja mindazokat a sérelmeket és inzultusokat, melyeket az ellenzék a kormány részéről a parlament megnyitása óta szenvedett. Kifejti a memorandum, hogy ezzel a kormánnyal, mely a legbrutálisabb fenyegetésekkel akarta megfélemlíteni az ellenzékét, a távollevő pártok nem hajlandók együttműködni. A miniszterelnökök a néppárt értekezletén tett kijelentését, hogy a kormány minden alkotmányellenes kormányeltávolítást példátlanul erőlyes rendszabályokkal kész visszavenni bármely irányból kísérelnek is meg azt, ugyancsak részletesen kommentálja a memorandum. Megállapítja, hogy ez nem más, mint a korona megfélemlítése, mert ez a kijelentés burkoltan azt jelenti, hogy

Averescu még a király felszólítására sem hajlandó átadni az ország ügyeinek vezetését.

A kormánynek más bűnét is felsorolja a memorandum, amely végül a jelenlegi kormány azonnali eltávolítását követeli. A nagyobb nyomtéték kedvéért a memorandumot Jorga Miklós, Inculetz és Nistor is aláírják. A nemzeti párt vezetőinek is felajánlották a memorandumot aláírás végett, de Popovics Mihály kijelentette, hogy erre a végrehajtó bizottság részéről nincs felhatalmazása.

Bratianu szóval is megvilágította az uralkodó előtt az ellenzék magatartását és utalt azokra az udvari intrikákra is, melyek az Averescu-kormány érdekében érvényesültek. Hg sulyozta, hogy Averescuék magatartása alkalmas arra, hogy az alkotmányos tényezők között konfliktusokat támasson, sőt a dinasztia presztizsét is veszélyezteti.

Időközben Bukarestbe érkeztek Kolozsvárról a nemzeti párt vezetési is, akik kijelentették, hogy tekintettel Averescu durva fenyegetéseire, a néppárttal minden érintkezést megszakítanak.

A kormány cöfol

A liberálisok veszélyes támadása ellen természetesen a kormány sem maradt tétlenül. Az „Indreptarea”, a kormány felhivatalosa, a gyorsított jegyzetek alapján a kérdéses néppárti

értekezlet jegyzőkönyvének hiteles másolatát közli, amelyből babizonyítja, hogy a miniszterelnök szavait csak a legnagyobb rosszakarattal lehetett úgy magyarázni, ahogyan azt a liberálisok tették. Megállapítja a lap, hogy hallatlan merészség kellett ahhoz, hogy ilyen nyilvánvaló hamisításokat a királynak memorandum alakjában nyujtsanak át.

Bratianu után Averescu is megjelent a királynál és felolvasta a pártértekezlet hiteles jegyzőkönyvét. A király figyelemmel hallgatta végig a miniszterelnök felvilágosításait és meggyőződött róla, hogy a miniszterelnök szavait tévesen hozták tudomására. A miniszterelnök előterjesztései az uralkodót teljesen kielégítették és kérte Averescut, hogy a parlamenti munka konszolidálására megindított munkáját folytassa. A miniszterelnök különben ezt az ügyet a kamarában is szóvá fogja tenni.

Kétségtelen, hogy ezzel a liberálisok újabb támadása is meghiusult

és a kormány folytathatja parlamenti munkáját. A felirati vita befejezése után a választójogi törvénytervezet kerül a Ház elé, amelynek letárgyalása után — egyes parasztpárti politikuskok állítása szerint, a kormányt semleges kormány fogja felváltani, hogy az új törvény alapján kiírja az általános választásokat.

Erre való hivatkozással a kormány közleledést keres a nemzeti párttal, hogy a választói jogi törvény tárgyalására Maniuekat is belevonja a parlamenti munkába. A Bukarestbe visszatért nemzeti párti vezeték meglepéddel vettek tudomásul, hogy Popovics Mihály nem írta alá a liberálisoknak a király elé terjesztett memorandumát és bár kijelentették, hogy a parlament munkájában továbbra sem kívánnak résztvenni, a kormányt mégis felvették az érintkezés fonalát. A tárgyalásokat a kormány részéről Argetoianu közvetíti, aki figyelmeztette a nemzeti pártot, hogy

a liberálisokkal való együttműködés a párt vesztét jelenti.

Más forrásból nyert értesülés szerint a nemzeti párt a parasztpárttal is tárgyalásokat kezdett, hogy a választások levezetésére alakítandó semleges kormányban közösen vegyennek részt. A két párt között athidalhatatlan ellentét soha nem állott fenn és remélik, hogy ezek a tárgyalások eredményre vezetnek.

A gyulafehérvári évforduló

A gyulafehérvári határozatok harmadik évfordulója alszalmából a sajtó és a parlamenti

szónokok is sokat foglalkoznak az erdélyi román nemzeti párt magatartásával és megállapítják, hogy ma épen azok nem vesznek részt a végleges egyesítés munkájában, akik az egységesítést Gyulafehérváron kimondották.

Három év telt el az egységesítés óta — írja vezércikkében az Adevéru. A mai nap az örvendetes eseményeknek gyászos évfordulója. Azok, akik az egyesülés kimondásában résztvettek, ma undorral fordulnak el a parlamenttől és azt hangoztatják, hogy Erdély az erdélyieké. Igaz-e? Kérde a lap. Beszéljenek inkább ma is Gyulafehérvárról, mert sokan elfelejtik, mit jelent ez a szó: Gyulafehérvár. Az egységesítést kimondották, de végrehajtani nem akarják. Ma is „Erdély problémáiról” beszélnek, holott csak Románia problémáiról lehet szó.

A kamara ülése

A kamara tegnapi ülésén, miután a keddi napot állapították meg interpellációs napnak és Cudalbu kijelenti, hogy a miniszterek pontosan és gyorsan fognak válaszolni a hozzájuk intézett kérdésekre Savu kér szót és emlékezteti a Házat Erdély egyesülésének évfordulójára. Ez alkalommal felhívást intéz azokhoz, kik szeretik a hazát, hagyják abba veszedelmes agitációjukat.

Cudalbu miniszter szerint számot kell vetni a jelenlegi nehéz helyzettel, annál is inkább, mert a politikai harcok az ország konszolidációját fenyegetik. Apellál mindenkinek hazafias érzésére, fogjon össze a háza támogatására, hogy Románia azt a szerepet játszassa Keleten, amely megilleti.

A szenátus ülésén Ili-Bau emlékeztet a gyulafehérvári egyesülés harmadik évfordulójára és kéri, hogy a szenátus jelezze a jogszabályok útján a kifejezésre elismerését azok iránt, akik Erdély csatlakozását az anyaországhoz kivívták. A szenátus felállva tapsol.

Bogdan Duica csatlakozik a javaslatához, hiszi, hogy ez az egész szenátus egyhangú véleménye. Felhívja az összes erdélyieket, ne akadályozzák mesterségesen a végleges egységesítést. (Taps.)

Spanyolországnak le kell mondania Marokkóról

Madrid, december 2 (R. T. I.) Madrid város főkapitánya, De Rivera kijelentette a szenátusban, hogy Spanyolországnak le kell mondania Marokkóról. Ez a kijelentés nagy felháborodást okozott. A király azonnal elmozdította állásából a főkapitányt.

Nyári Édenkert

Írta: Schalom Asch

A newyorki zsidónegyedben, egymásra törő és egymásra ölelkező bérházak között egy utcában negyszögletű kis üres telek állott és nem volt Newyorkban ember, aki megmondhatta volna, hogyan lehetséges, hogy ebben az városban akad talpalatnyinál több hely kihasználatlanul.

Azt beszélték, hogy a hely kiskoru árva tulajdona és nem lehetett eladni, mások azt mondták, hogy az ötödik Avenue egyik milliómosának telke, akinek más üzletei és gondjai vannak és nem ér rá törődni a beépítetlen kis földdarabbal. És a zsidó városnegyed lakói arra jártak és a szívük összeszorult, ha rá gondoltak, hogy ime itt ez a szép darabka föld és senki sem törődik vele, holott ha bódét építenek rá, már nagy oszlodot lehetne belőle kiartani, nem is szólva, hogy ha felhőkarcolót húznak föl rajta...

De hogy juthat az ember ehhez a „falat” földhöz? Sokan töprengtek e fölött és senkinek nem volt egy mentő ötlete. A föld ránézett az emberekre, pusztaságát az agyukba préselte és ha elmentek mellette, többi gondjaik mellé odaszegződött ez is. Hogyan lehetne, hogyan, ezt a darabka földet gyümölcsözővé tenni?

Hízen azért nem állott egészen üresen.

A Jehudith művésztelje

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Zsibongó, kíváncsi emberáradat: a Jehudith művészteljeinek közönsége. Telt nézőtér, viharos tapsok, lelkes ünneplés: az első impresszió. És aztán sok szín, sok szépség, sok elevenség: az előadás. A sokheti próbák és készülődések eredménye így lantakozott ki tegnap este a bemutató előadás. A kolozsvári zsidónők kulturregysége nem hiába hozott hát olyan nagy áldozatot, az estély annyi megcsodálni valót és annyi kellemességet nyújtott, amilyet Kolozsváron még nem tudott adni semmiféle műkedvelő előadás. A Jehudith elnökségén, főleg Guttman Péternén kívül talán első sorban Ligeti Józsefet, a Román Nemzeti Opera kintő és népszerű balletmesterét illeti meg a dicsőret, aki hamulatos szépen rendezte meg az estély két kimagasló számát, az Aranyborjú című pantomimot és az Egyiptomi táncjelenetet. A szereplők semmi kifogásolni valót nem hagytak hátra. Kaczér Illésné, aki a főszerepet kreálta a pantomimban, tomboló sikert aratott. Kintő táncjátéka, ritmikus mozgása a színpadon, nagyon kellemes látványként hatott. Kaczérné művészi teljesítményét valóban nem mérhetjük már a dilettantizmus mérlegével. Ligeti volt a partnere. Misztikus szerepében a legjobbat adta. Waldberg Flóra, — aki az estély még két színdarabjában is játszott — mely átérzéssel interpretálta a részabott feladatokat. Güttér Ernő Áron szerepében nagyon jó volt és Farkas Ernő is jól játszotta meg a Sinai hegyéről visszatérő Mózes. Grünfeld Baba szép volt, mint mindig. Ujvári Magda ügyesen táncolt. Gyárfás Margit, Török Rózi, Sipos Madi, Sipos Margit, Léb Regina, Hoffmann Magda és Alice, Radó Erzsébet, Szabó Éva, Szabó Elza, Guttman Elza, Grünbaum Elza, Cikori Pal, Mandula Ödön, Sándor Zoltán, Schwartz Sándor, Kontner Andor és Noé Adolf mind igen jól alakítottak. Külön meg kell dicsőíteni a kis Sipos Pistát.

Az egyiptomi táncjelenetben a siker oroszán része Perlmutter Sarit illeti, akit sokáig ünneplés közönség. Deutsch Kató, Biss Mária, Nussbaum Ilonka, Guttman Edith, Baumzweig Mirjam, Harnik Annus, Tüköri Lucy, Léb Berta, Bilkei Margit, Schwartz Alice és Szabó Éva szépen táncoltak.

Heyermanns Ahasverjában, Waldberg Flóra kivül, Márk Hillel dr. kell megdicsőíteni. Az apa szerepében emberi alakítást adott. Bárány György igaz színésztehetségnek mutatkozott be. Baumzweig Rachel, Guttman Elza, Rimóczi Sándor és Mandula Ödön is jól játszottak.

Darvas-Deszberg Simon tréfás vígjátékán sokat mulatott a közönség. Miklóssy Margit, a népszerű komika a főszerepet játszotta és nagyszerű képességeivel sikerre vitte a darabot. Braun Böske ügyesen alakított egy szobalányt és Zsig Rezső szintén megkacagtatta a közönséget.

A két színdarabot Leowey Leó, a Magyar Színház tegye rendezte.

Meg kell még emlékeztetni Lehrer hárfaművészről, aki nagy technikájú játékaival szép sikert aratott.

Az estélyen jelent meg a „Jehudith” című

alkalmi újság is, amely ötletesen keretezi be az estély sokszínű gazdagságát.

Itt említjük meg még, hogy ma, szombaton este fél 9 órakor a Jehudith megismétli az előadást a Haggibbor színházi helyiségében és előadás után tánc lesz. E hó 6. án pedig a Jehudith ugyanott díszelőadást tart a cionista konferencia delegátusainak a tiszteletére. Jegyek mind a két előadásra már csak korlátozott számban válthatók és ezért ajánlatos, hogy mindenki, aki az estélyeken részt akar venni, előre váltsa meg a jegyét, a már közölt jegyárúsító helyeken.

A konferencia ünnepe

A második országgrészi cionista konferenciával kapcsolatban az ünneplés előadások egész sorozatát fogják rendezni. Hétfő délután lesz a konferencia megnyitó ülése a vármegyeházán, amelyen a delegátusokon és vendégeken kívül részvesznek a hivatalos notaültetők és a kormány képviselője is. Hétfőn este kilenc órakor a Haggibbor klubhelyiségében ismerkedési estély lesz a delegátusok számára. Az ismerkedési estélyen magas művészi értékű műsor fogja szórakoztatni a közönséget. Kedden este a Jehudith nőegylet fogja megismételni a delegátusok tiszteletére szenzációs sikert aratott művészteljét. Szerdán este az Irvia irodalmi egyesület héber estélye lesz. Az estély műsorán kizárólag héber szavaltatok és zeneszámok, valamint a Dávid és Góliát című héber színdarab szerepel. Csütörtök este Kurt Blumenfeld, a kiváló cionista író tart előadást. Előadásának címe: „Die Juden als Schöpfer einer neuen Wirtschaft in Palestina.” A konferenciával kapcsolatos összes rendezvényeket a Haggibbor klubhelyiségben tartják.

Mizrachista előértekezlet

A Mizrahi kolozsvári helyi csoportja felhívja az összes helybeli Mizrahi-delegátusokat, valamint a mizrachista érzelmű más delegátusokat, ugyszintén a pótdelégátusokat, hogy holnap, vasárnap délelőtt tíz órakor a Chevra Kadischa üléstermében tartandó előértekezletre, a párt érdekére való tekintettel, megjelenni sziveskedjenek.

Országos Mizrahi-konferencia

A Mizrahi Világszervezet kolozsvári helyi csoportja felhívja az összes vidéki és helybeli Mizrahi-delegátusokat és mizrachista érzelmű rendez és pótdelégátusokat, hogy a december negyedikén délután félhetkor tartandó országos Mizrahi-konferencián megjelenni sziveskedjenek. A konferencia a Chevra Kadisa üléstermében (Szentlélek-utca 1.) lesz.

Az olasz követ a királynál

Bukarestből jelentik: Franklin Martin bukaresti olasz követ ma este a királyi család vendége volt, amelyen hivatalosak voltak Marghi-loman, Taka Jonescu, Argetoianu és Duca is.

Coney Islandig, inkább térjünk be ide a Nyári Édenkertbe.

Az élő virágoknak emlékezte is elhomályosult — a leveleket a piszok és por régen felfalta és a vázából már csak a pusztaság maradt — az Édenkert az egész negyedben olyan hirre tett szert, hogy már más részéről is jöttek emberek egy kis „tűdülésre.”

Persze sok zsidó szívesen konkurrált volna a fényes vállalattal, de honnan vegyének az East Siden talpalatnyi helyet egy ellen Éden számára.

Nyáron az Éden „jég és szódavíz-csarnok.” De amikor beáll Szukkot ideje, akkor a nyári Édenkert átváltozik sátorra. Az első alkalommal a következőképpen ment végbe ez a változás.

Amikor az „Anse Emesz” című egyesület Landhaus táncosnő helyiségében megnyitotta imházát, ahol a tagok minden péntek este és szombat reggel ajtóosságukat végezték, egyuttal keresett olyan helyet is, ahol a szukkot ünnepek alkalmával lombsátorban végezhessek el kiddus imájukat reggelente. A táncosnőnek nem volt balkonja és az egész környéken nem volt üres hely, ahol lombsátrat lehetett volna felütni. Erre jött a samesz és egy ideát vetett fel.

Odament az odesszai zsidóhoz a Nyári Édenkert tulajdonosához és a helyiséget kibérelte a szukkot napokra. Az Édenkertnek

Az ócskavaskereskedő, aki szemben lakott, egyelőre, amíg a telek úgy valahogy tisztázódik, odahelyezte „araja” egy részét. Ha majd másra kell a hely, úgy okoskodott, akkor elviszem a portékát, addig ide rakom. Az ír pékmester, aki szintén a közelben lakik, galambducot állított föl, a környék gyerekei labdajátékra rendezték be a helyet, de minthogy a labdának nincs megfelelő mozgási szabadsága, mindig a szomszéd zsidó ablakához csapódik, kiveri az ablakot, ledobja a fazekat vagy a virágot és a szomszédok dühöngve imádkoznak, bár csak jönne már valaki, aki beépítené ezt a telket és vége lenne az ír pék galambducjainak és a kőlykök footballjának.

Néhány évvel ezelőtt egy odesszai származású kis emberke valahogy valakitől béreverte a telket és berendezett rajta egy „fagyalt szalon”, kis zöldre mázolt bódét, művirággal és cégtáblát festetett, amelyen ez állott: Nyári Édenkert. A bódé előtt virágvázában élővirág díszített és ez különös volt a zsidó utcában, egészen újszerű, a bódé híressé vált és az egész környék ifjai és leányai eljöttek az Édenkertbe egy kis friss levegőre és egy kis jófajta fagyaltalra. Az Édenkert nem sokára veszedelmes konkurrens lett Coney Islandnak (Newyork legszebb parkja) és hányszor mondta a zsidó feleségének:

— Miért cipelnék magunkat omnibuszon

Ehség-lázongás Bécsben

Forradalmi tüntetés az áremelkedések miatt — Rombolás az előkelő szállodákban — A csőcselék kifosztotta a járókelőket — Tárgyalások a kormányval

— Az Új Kelet tudósítójától —

Bécs, december 1. Az a feszültség, amelyben az osztrák korona esése és az ennek következtében folyton fokozódó drágaság és élelmiszerhiány Bécs lakosságát hetek óta tartotta, tegnap véres tettekből kirobant. Bécs munkássága erőszakos akcióba kezdett, hogy életét biztosíthassa. Minthogy jövedelmeiből képtelenek a horribilis árak mellett megélni, forradalmi uton akarták a kormánytól egzisztenciájuk feljavitását kérészkölni. A munkásság az a fellépése Bécs egész lakosságát izgalomban tartja. A bekövetkezett eseményekről az alábbi tudósításunk számol be:

December elején, amikor az osztrák korona a tőzsdén legalsó határát elérte és az árak hirtelen 100—300 százalékkal emelkedtek

Bécs munkásságának rettentő izgalom vett erőt.

A gyárakban már a kora délelőtti órákban munkabeszüntetésről beszéltek és készültek a nyilvános demonstrációra. A dél azonban még nyugodtan telt el. Délután a munkások gyáranként rövid értekezletet tartottak és elhatározták, hogy tüntető menetben végigvonulnak Bécs utcáin. A gyárak kapuin eleinte csak az együtt dolgozó munkások aradtak ki, mihelyt azonban az utcán voltak, mind többen és többen csatlakoztak hozzájuk és mire az aprónak elindult csoportok a város belsejébe értek, a munkások különböző irányokból jövő menetei napozás tömeggé dagadt. A tüntetés már a legelső percekben a lázas forrongás jeleit vette magára. Az egyes csoportokban a munkásvezetők különböző jelszavaknak adtak hangot, amelyeket a megöltök haladó dörgés-szerűen utánuk kiáltottak. Mindenféle lázító feliratu táblák és zászlók kerültek elő, ijeszten a magashanyultak és rémítették Bécs békés polgárait. A villamosokat megállították, a kocsikat feltartóztatták,

a forgalom az egész belvárosban megakadt.

A helyzet akkor vált legveszedelmesebbé, amikor a tömött munkáscsoportok a keskeny utcákba jutottak, amelyekben alig fértek el és ökleikkel a kirakatokat morosolták. A Kärntnering fényes üzletei, gyönyörű szállodái és a Ring elegáns közönsége a tömeg érzését a legveresebb gyűlöletre fokozták. A higgadt, figyelmeztető tüntetés forradalmi kitörésekben buggyant ki, botok, kövek, kések kerültek elő: Bécs munkássága megkezdte pusztító munkáját. Ahol nyitott kapura találtak, oda kisebb-

font két apró ablaka volt, a samesznak tehát nem maradt egyéb teendője, mint az ablaküvegeket levenni a tetőről és apró néhány lombot helyezni oda.

A lombsátor óriási eredmény volt. Nemcsak az „Ansch Emsz“ tagjai jöttek kitudusra ide, hanem a vidék minden zsidója, akik úgy érezték, hogy el kell mondaniuk az ünnep reggelén a kitudus imát.

A következő évben az odesszai zsidó gondolt egyet.

— Miért — így okoskodott — adjam én ki az Ansch Emsznek helyiségemet, amikor az Édenkertből magam is tudok lombsátrat csinálni és annak jövedelmét magam tudom beosztani.

Szokott előtt néhány nappal az odesszai zsidó hatalmas plakátot függesztett az Éden bejárata elé, amelyen ez állott:

Lombsátor kiadó!
Egy kitudus ára 25 cent.
Nagyonewyork legszebb lombsátra.
Olcsóbb mint bárhol!

Amikor a környék zsidói elolvasták a plakátot, eszükbe jutott, hogy közeledik szokott ideje. Visszaemlékeztek régi otthonuk lombsátrára, ahol kényelmesen ültek és jóízűen fal-

nagyobb csoportok hatoltak be és hozzákezdtek az ott talált értékek szétrombolásához. Bécs legelőkelőbb negyedében megindult az az eszeveszet rombolás, amely az 1918-iki forradalmakban jelentkezett először.

A nagy szállodákban, a Bristolban és a Grand Hotelben a tömeg összerúgta a hallok díszes batorait, a szőnyegetet felszakították, a képeket lerántották a falokról és beléjük hasították.

A szállodák szobáiból az ablakon keresztül kihányták a vendégek podgyászait, egyes helyeken a hotelak utcára nyíló szalonjaiból a zongorákat is az aszfaltra vetették. Feketlen düh fogta el a munkásokat akkor, amikor a Schwarzenberg-kaszinó elé értek. Mire esti szürkület volt, a termek csillárai az utcára vetették a fényt, látni lehetett a bent mozgókat elegáns toalettjeit és etől a látványtól a tömeg végleg elvesztette józanágát. A kaszinó szalonjait, a különböző színű tapétás társalgókat és dohányzókat teljesen feldúlták, a ruhákból kidobálták a kabátokat, a festményeket leszedték és lábukkal széttiporták. A Schwarzenberg-kaszinóból kivonuló tömegek után csupasz falak maradtak. Rettentő pusztítást vittek véghez a munkások az élelmiszerüzletekben. A legdrágább cikkeket, amelyek nyomorúságukban soha hozzá nem juthattak volna, kétkézrel tömték magukba. De kivillant belőlük a kártevés pusztá mámor is, cél és haszon nélkül szórták szét a legszükségesebb feleleteket és talpukkal szétmorosolták.

Amíg az egyes munkáscsoportok a különböző épületekben végeztek pusztító munkájukat,

az utcákon szabad fosztogatás kezdődött.

Minden jólöltözött embert megállították, a ruhákat leszedték rujuk, pénztárcájukat, órájukat és ékszereiket elszedték. Mindegy volt, hogy ki került elejük, a jobbkinézésű bankivatalnokot épügy kifosztották mindenéből, mint Sir Wilwat, a jóvátételi bizottság elnökét. A munkásság minden gyűlölete kitört, amikor a tőzsde épülete elé értek. Bezúrták a tőzsde ablakait és mindenkit, aki a tőzsde épületéből kilépett vagy oda tartott, súlyosan inzultáltak. A tőzsde gyönyörű palotája felé magas akasztófákat emeltek karukkal a levegőbe ezzel a felirással: „Csak siberek részére.” A tőzsde volt a tüntetés utolsó stációja. A gyűlölet elérte a legm-

tozták a halat és húst és örvendtek. Mindenki honvágyat érzett egy ilyen sátor után, amely felébresztette bennük a vidám, kedves fűnnapnapok emlékeit. Sokan visszaemlékeztek gyermekéveikre, amikor apjuknak segítettek a sátor felépítésében, de amióta Amerikában voltak, nem láttak ünnepi lombsátrat.

Az ünnepet megelőző napon eljöttek az emberek és megváltották jegyeiket. És szokott első napjának reggelén a kerületek csapattól jöttek a zsidók borostüveggel és pohárral a kezükben, hogy kitudust mondjanak a sátorban. A sátor belseje nem volt elég tágas, csak kevesen fértek be, úgy, hogy a zsidóknak üvegeikkel, poharaikkal és ezüstserlegeikkel kint kellett sorba állniuk.

Az odesszai zsidó pedig az ajtó elé állott és ügyelt, hogy mindenki aki belép, mutassa fel neki jegyét. Az emberek hementek, elmondották a kitudus imát és ismét távoztak. Egy percnél tovább az odesszai zsidó senkit nem hagyott a helyiségében és ha némelykor egy jámbor imádkozó tovább maradt ott, mert az imát bensőségesen, magabamélyedve mondotta, az odesszai zsidó beszólt az üzletbe.

— Gyerünk, gyerünk öregem! Másnak is kell kitudust csinálni.

— Mindjárt, mindjárt — esedezik a jámbor zsidó — hagyjon még egy percig imádkozni

gassabb fokát és inentől kezdve a fáradságtól már magábaomlottan ellanyhult. Az este aránylag ismét nyugodtan telt el. A munkásság északa kialudta rombolási mámorát és reggel már sokkal józanabban fogta fel a helyzetet. A munkásság öntudatlanul dolgozó tömegei helyett a kiválasztott vezetők léptek munkába akik a

Kormányval felvették a tárgyalásokat.

Követeléseiket a következőkben foglalták össze: üzemek vétele a nagygyáraknak, a valutajegyzések beszüntetése, a fényüzési cikkek behozatalának eltöltése, a szociáldemokratapárt pénzügyi programjának végrehajtása az Ausztriában található aranyneműek, köztük az egyházi tárgyak beszolgáltatása és a gyermekek ellátására fordítása.

Délután 5 órakor a munkásság bizalmi testülete ismét tárgyalásra ült össze Schober kancellárral és Gürtler pénzügyminiszterrel. A pénzügyminiszter kijelentette, hogy a valutakészletek lefoglalása technikailag nem valósítható meg az a helyzeten ügysem javitana. Az állami élelmiszer hozzájárulást január 1-én feltétlenül megszüntetik és tekintettel lesznek a munkásság érdekeire. A luxuscikkek behozatalát felfüggesztik. A bizalmiak beszámoltak a kerületi munkástanács értekezletein tárgyalásokról. Politikai körökben úgy hiszik, hogy a csütörtöki eseményeknek nem lesz politikai következménye.

Nem lesz általános sztrájk és a rombolás sem ismétlődik meg.

A rombolást követő másnapon Bécs teljesen kihalt volt. A legtöbben nem mertek az utcára menni, mert féltek, hogy a munkások folytatni fogják a tüntetést.

A pusztítás igazi képe csak most mutatkozott meg. A legsiralmasabb állapotban a Bristol-szálloda van. A Sacher-éttermet és kávéházát is teljesen kifosztották.

Erősen megrongálták a külföldi követségek palotáit is.

A rendőrség éjjel és egész nap kisebb-nagyobb osztagokban többször bejárta a város utcáit és a gyárak közelében állandó őrséget tartott. Különösen megerősítették a tőzsde környékét, ahova az egész nap folyamán úgy-szólván senki nem közeledett. A tőzsde ajtai zárva vannak, forgalom nincsen, csak az elrejtettebb és biztonságosabb helyeken levő kávéházakban folyt tovább a magánforgalom.

A forradalmi jellegű események a bécsi sajtót élénken foglalkoztatják. Azok az újságok, amelyek a munkásság érdekeit képviselik, kétféle álláspontot foglalnak el. Egyrészt ezek között elsősorban az „Arbeiter Zeitung,” a szociáldemokrata organuma, nyugalomra inti a munkásságot és a helyzet békés szanálását ajánlja. A „Rothe Fahne” és még néhány kisebb lap rendkívül agresszív és a munkásságot a tüntetések folytatására tüzeli.

Az „Arbeiter Zeitung” mai számában közli a szociáldemokrata pártvezetőség, valamint a kerületi munkástanács szociáldemokrata frakciójának felhívását, amelyben megállapítják, hogy a tegnapi események mutatják, hogy tömegek növekedő kétségbeesése a szociáldemokrata pénzügyi program legsürgősebb megvalósítását követeli. Felhívják a munkásságot, ne tőrje, hogy tüntetéseit — úgy mint a tegnapi, — felelőtlen elemek, amelyekkel a szervezett munkásságnak semmi közönsége sincsen, — megzavarják és ezeknek rendezavarásait a szervezett munkásság a legsúlyosabban elítéli. A munkásság a tegnapi nap spotán tüntetését most egyelőre fejezza be, de a kerületi munkástanács első felhívására maradjon harcra készen.

A kiáltvány kibocsátását megelőző tanácskozáson Friedrich Adler kijelentette,

hogy a tegnapi zavargásokért a szervezett munkásságot nem lehet felelősségre vonni,

mert ezek olyan elemek rovására irandók, amelyek egyéni hasznot akartak maguknak szerezni. Adler kiemelte még, hogy az egyba-

hangzó jelentések szerint a rondórság csodálatraméltóan viselkedett.

Az „Arbeiter Zeitung” higgadt hangjának közölni lehet.

hogy a dolgozók nagyrészt kitévő szociáldemokrata munkások december 2-án délután már mindenütt felvették a munkát.

Most már alig néhány száz kommunista munkás sztrájkol. Ezek megpróbálják, hogy társait tojábbi ellenállásra bírják, agitációjuknak azonban kevés sikere van. A rendőrség egyébként teljes energiával lép fel ezek ellen a konkoljhintők ellen és közülük számosat összesen négyezer embert letartóztatott. A tüntetések megakadályozására a kormány ki akarja hirdetni a statáriumot.

A németek sikerei Londonban

Kölcsönt, vagy moratóriumot kapnak — Ideges a francia közvélemény — Angol-amerikai-japán hármasszövetség

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az európai politika érdeklődésének központjában azok a tárgyalások állanak, melyeket Németország megbízottai Rathenau és Simons folytatnak Londonban az angol kormánnyal. Németországot a franciák határozott követelésére a washingtoni konferenciáról kizárták és így a német államférfiak a konferencián kívül igyekeznek érdekeik számára a résztvevőket megnyerni. A londoni tárgyalások máris több eredményt hozott Németországnak.

A német követelések

A németek több kéréssel fordultak az angol kormányhoz. Mindenekelőtt nagyobb kölcsönt kértek, vagy ha azt megtagadják, egy a januárban esedékes fizetésekre moratóriumot. A német államférfiak hangsúlyozták, hogy amennyiben országuk sem kölcsönt, sem moratóriumot nem kapnak, úgy a január 15-én esedékes fizetéseket semmi körülmények között sem teljesíthetnek, aminek viszont igen súlyos következményei lehetnek. Ezenkívül a német kormány hárommilliárd márka kártérítést követel a felsősziléziai ipartelepeken elkövetett pusztítások fejében a lengyelektől.

Az angol kormány, miután alaposan tájékozódott Németország mai gazdasági helyzetéről egyre több megértéssel és jóindulattal kezeli a németek kívánságait.

Lloyd George tegnap fogadta Rathenaut, aki előzőleg Braghburyval és lord Cornexsal tanácskozott. A tárgyalások kedvezően haladnak. Rathenau javaslatait komolyan fontolóra vették.

Remélik, hogy a német fizetések számára a kért moratóriumot megadják, sőt egyes jelentések arról számolnak be, hogy erre vonatkozólag már határozott megállapodások történtek. Berlinben a márka nagymértvű javulását, illetve a külföldi valuták és devizák esését arra vezetik vissza, hogy Simons londoni tárgyalásai eredményre vezettek. Ma már a német fővárosban úgy tudják, hogy Németország 3-5 éves moratóriumot kapott.

A rajnamenti katonai szankciók

Az angol politikusok általában belátják, hogy a békeszerződéseket revideálni kell és meg kell szüntetni azokat a szankciókat, melyeket Németországgal szemben felállítottak.

A nagykövetség tanácsa holnap tárgyalja az angol kormány jegyzékét a rajnamenti katonai szankciók megszüntetése tárgyában. A konferencián már részvesz Briand is, aki holnap reggel érkezik haza Washingtonból.

A quith New Castleban nagyfontosságú beszédet tartott, amelyben kijelentette, hogy Európa helyreállítása csak a versaillesi békeszerződés revíziójával lehetséges. Meg kell szüntetni a védővonalakat és el kell engedni a szövetségesek adósságait.

Nemcsak Angliában és Amerikában, de Olaszországban is tapasztalható ez a hangulat változás Németország érdekében. Az olasz sajtó és közvélemény szimpátiával viseltetik a londoni német-angol tárgyalások iránt és biztosítják Olaszország támogatását Anglia részére, belátva, hogy Németország fellegítése Európa érdeke.

Elégedetlen a francia sajtó

Párisban ezzel szemben még mindig kérelhetetlenek Németországgal szemben és erőlyesen visszautasítanak minden engedékenységet. A francia politikai körök idegesen tekintenek a londoni német-angol tárgyalások elé,

mert nem tartják kizártnak, hogy Németországnak sikerülni fog két éves moratóriumot kapni. Gyanakvással tekintenek elsősorban Angliára és azt mondják, hogy Anglia csak azért nem mutat nagyobb erélyt Németországgal szembe, mert belső zavarokkal küzd. Utálnak arra, hogy az angol-ír megegyezésről szóló hírek korainak bizonyultak és londoni jelentés szerint végleges megállapodásról szó sem lehet. Indiából szintén nyugtalanító hírek érkeznek. A felkelők körülfogtak egy kivezévelyt századot és 25 katonát meggyilkoltak.

Uj hármasszövetség

De mindennél nagyobb nyugtalanságot idéznek elő Franciaországban azok a tárgyalások, melyeket a Matin jelentése szerint Amerika, Anglia és Japán delegátusai folytatnak. A Matin szerint Anglia, Amerika és Japán delegátusai tárgyalni kezdtek a japán-angol szerződés megszüntetéséről és az angol-amerikai japán hármasszövetség megkötéséről. Hughes, Balfour és Kato képviselik a három országot.

Ezzel kapcsolatban Japán és Kína delegátusai elfogadták Balfour és Hughes békéltető közvetítését a Japán és Kína között lenforgó vitás kérdésekben.

Briand külföldben, akit egy olasz lap tudósítója megkérdezett, nem akart nyilatkozni ezekről a kérdésekről. Megcáfolta azonban azt a hírt, mintha ő az olasz hadseregről sértőleg nyilatkozott volna és kijelenti, hogy az egész konfliktus a Daily Telegraph hamisított cikkének eredménye.

Antiszemita kurzus előtt Lengyelország

Bécsből jelentik: A lengyel politikának a közelmúltban elsőrendűen kritikus napjai voltak. A konzervatív és haladó pártok, a törvényhozó testület jobb és baloldala ezáltal az államfői méltóság újrabetöltésének kérdésében került egymással erősen szembe és Pilsudszkynak, a nemzeti irányú szocialistapártból kikerült eddigi államfőnek az államfői méltóságban való megmaradása az utolsó percig felette kérdéses volt. A „Frankfurter Zeitung” egy tegnapi cikkéből kitűnik, hogy Pilsudszky megerősítését az államfői székben csupán a zsidó parlamenti frakció szavazatának megszerzése révén tudta Ponikowszky miniszterelnök biztosítani, mely frakció számára a miniszterelnök így értékes politikai engedményeket kénytelen tenni. Ezeket a politikai eredményeket siet most kibaszni Pilsudszky és a mostani kormány ellen a lengyelországi konzervatívizmus nagy vezető pártja, a nemzeti demokraták és a jelentés szerint számolni kell annak a lehetőségével, hogy a lengyel politikai küzdőteret a legközelebbi jövőben újra éles antiszemita jelszavak hangja fogja betölteni.

Schantzer zsidó. Rómából jelentik: Schantzer szenátor, az olasz delegáció elnöke a washingtoni leszerelési konferencián, trieszti zsidó, aki tudós rabbi-családból származik. Volt már postaiügyi és pénzügyminiszter és most az olasz kormány jogi tanácsadója a népligt érintő kérdésekben. A népszövetség tanácskozásain már két ízben képviselte Olaszországot.

Szikratáviró-istentisztelet Rómából jelentik: Tegnap volt Newyorkban az első szikratáviró-istentisztelet, melyet több százezren hallgattak végig Newyork különböző részeiben.

Miért lépett ki dr. Csernovitz rabbi a Mizrachból

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, november 30. Dr. Chajim Csernovitz rabbi, az odesszai jesiva volt rektora, aki Rav Zair írói alnév alatt a zsidó tudományos irodalmi művek egész sorával gazdagította irodalmunkat és aki a mizrachista mozgalom egyik vezére volt, a karlsbadi világkongresszus után kijelentette, hogy kilép a mizrachi szervezetből. A „Jüdische Rundschau” munkatársa beszélgetést folytatott a kiváló zsidó tudóssal, aki elhatározásának okairól a következőket mondotta:

— Én a cionizmust mindig vallási mozgalomnak tekintettem. Az egész mozgalom számomra nem más, mint a zsidó nép törpö vágyakozása, hogy újra megtalálja önmagát; ebben jut kifejezésre a zsidók európsáradtsága és törekvésük egy új, vallásnemzeti elemekkel telített élet után. Nem valom a haladó német rabbi fellegását a zsidó-ág mizszojájáról Európában. Erős a meggyőződés, hogy a zsidóság együttműködése az európai népekkel véget ért, a helyzetük Európában megrendült és vissza kell térnünk Keletre, történelmi származásunk helyére, hogy saját értékeinket kitermáljuk. Itt nincs többé helyünk az alkotásra és munkánknak sem láthatjuk gyümölcseit.

Vallás vagy politika

— Ebben látom én a cionizmus lényegét. Ezért vonzott magához a mizrachi, mert azt hittem, hogy itt különös megértéssel fogok találkozni a vallásos problémák iránt. Különösen a német mizrachiban láttam a törekvést az elmélyülés, a szellemi tartalomkeressés iránt. Eljutottam tehát a mizrachhoz, mint egy vallás-etikai mozgalomhoz, amelynek semmi köze a politikához. Lényege, hogy Palesztina a régi zsidó szellemben épüljön fel. Nem teromthetünk új kultúrát, ha azt nem a mi régi kulturánkra akarjuk felépíteni. A mi világnezetünk eleurópaiasodott, honnan vegyük hát az igazi nemzeti formákat, ha nem saját múltunkból. Csak ezen az uton alakulhat ki idővel az új zsidó nemzeti élet.

Párt-diktatura

— Ezzel a felfogással mentem a karlsbadi kongresszusra. Ott azonban kitűnt, hogy a mizrachi inkább politikai párt, mint vallási irányzat. Általában tapasztaltam, hogy mizrachi Agudasz Jiszrael befolyása alatt erősen jobbrafordult. Különösen a mizrachi vezetőséget hatja át ez az Aguda-hangulat és ugyszólván a „Trennungsordoxie” álláspontját képviseli a cionizmuson belül. Ez igen lesújtó hatással volt rám. Lehet, hogy ez szükséges, mert a mizrachi ma már nem csupán eszme, de a megvalósítás kérdése is. Éppúgy mint a cionizmusban, a mizrachiban is differenciálódni kezdtek az irányzatok. Frakciók keletkeztek. A vezetőség azonban csak a szélsőséges jobboldali irányzatot képviselte és nem volt tekintettel a különböző aránylatokra. A mizrachiban komikus szituáció keletkezett, mert a rabbi képviselték a liberális baloldali irányzatot, míg a balbatim (világi elemek) a reakciós jobboldalt alkották. Itt van például a híres kolozsvári Glasner főrabbi, egyike a legkiválóbb gaonoknak és talmudtudósoknak, aki alig juthatott szóhoz a pártban, mert „baloldalnak” bélyegezték és azt mondták, hogy nem elég vallásos. A przemysli Rav Smelkes mondotta egy gyűlésen, hogy hagyják végre szóhoz jutni a rabbiakat is és a balbatimok ne akarjanak jámborabbak lenni a rabbinál. A balbatimok voltak a Tóra őrzői és a rabbi az apikore-szok. Meg vagyok győződve róla, hogy a párt tagjainak többsége tulajdonképpen a mi álláspontunkon volt, de mi nem akartunk harcot provokálni. Azt a nézetet képviselem, hogy a mizrachi, mint olyan csak vallási dolgokkal foglalkozhat, politikai és gazdasági kérdésekben mindenki a maga saját nézetét vallhatja. Ha tisztán állott volna mindenki előtt, hogy a mizrachi csak vallási és nem politikai párt, minden bizonytal nagyobb eredményeket érhetünk volna el.

HIREK

Az UJ KELET telefontollaj:

Szerkesztőség	...	...	...	...	...
Kiadóhivatal	...	...	...	...	...
Zs. N. Sz.	...	...	...	...	...

Szeresd felebarátodat! Zsidó ige minden idők zsidója számára. Kévszár a barátunk a népek között, ezt a keveset szeretnünk kell. Egyetlen aktív barátja a zsidónak a zsidó sajtó. Szeressétek a zsidó sajtót és támogassátok. Minél erősebb a sajtó, annál erősebbek vagytok ti. Ne feledjétek, hogy a ti egyedüli fórumotok és széküléteket ebben az országban az Uj Kelet!

Titulescu vasárnap Bukarestbe érkezik. Párisból jelentik: A francia pénzügyi körök igen kedvezően fogadták Titulescu kezdeményezését a kincstári honok rendezését illetően, ami Románia konszolidációs törekvéseinek jele. Remélik, hogy a bankok támogatni fogják ezt a törekvést. Titulescu a sajtó képviselői részéről négy nap óta nem nyilatkozott és nem lehet semmit sem tudni tárgyalásainak újabb fázisáról, más jelentés arról szól, hogy miután Titulescu tárgyalásai megfelelő eredménnyel jártak, a pénzügyminiszter vasárnapra visszatér Bukarestbe.

A baloldali poale cionisták sem engednek a nemzeti követeléseknek. Bécsből jelentik: A baloldali poale cionisták konferenciája elhatározta, hogy Moszkvának azt a kívánságát, hogy a Poale Cion adja fel hivatalos nevét és a párt megjelöléséből törölje a „cion” szót, semilyen körülmények között nem teljesíti. Még abban az esetben sem, ha emiatt kizárják őket a harmadik internacionáléból. Együttel elhatározták, hogy semilyen körülmények között nem ejtik el a Palesztinába üzönő zsidó tömegek koncentrálásának gondolatát. A Palesztina-munkát szívesen lélekllel támogatják, természetesen csak proletár eszközökkel. A „Freie Tribüne”, a poale cionisták hivatalos lapja, újabban Erec Jisraelt érdekében nagy propagandát fejt ki.

A német nemzeti párt a zsidók ellen. Berlinből jelentik: A német nemzeti párt Siettingenben tartott gyűlésén kimondta, hogy zsidó származású egyént, ha kitért is, nem lehet felvenni a párt tagjai közé. A határozatot egyhangúan fogadták el. A Verband von Preussen nevével politikai párt egy tagja szintén felvette a javaslatot, hogy a zsidókat zárják ki a pártból. A javaslat a német sajtóban nagy vihart okozott, elfogadására még egyelőre nem került sor.

A belga cionista szervezet konferenciája. Brüsszelből jelentik: A belgiumi cionisták december 30-án tartják meg Antwerpenben évi konferenciájukat. A jelek szerint a belga cionisták vezetői nem fognak felelős állásokat vállalhatni a világszervezetben, mert a Keren Hájjeszód „maaszter”-elvét nem fogadták el.

Károlyi Mihály törvény elő akar állani. Budapestről jelentik: Károlyi Mihály beadványt intézett a törvényszékhez, melyben perének új tárgyalási határpapját legalább egy fél év múlva kerli kitézteni. Károlyi a tanuk százával és okiratokkal fogja bizonyítani, hogy minden időben, mindent megtett hazájáért. A történelmi tényekért felelős fövel vállalja a felelősséget.

Bevonultatják a magyar egyetemi hallgatókat. Budapestről jelentik: A hivatalos lap közli a hadügyminiszter rendelkezését, amely utasítja az összes hadtestparancsnokságokat, hogy a tanulmány címén élvezett felmentéseket vegye revizió alá, mert a hadügyminisztériumhoz beérkező jelentések szerint a felmentést élvezők nagyrésze nem látogatja rendszeren az előadásokat és a vizsgákon is nagyrészt nem felel meg. A hadügyminiszter utasítja a hadtestparancsnokságokat, hogy ilyen esetben a felmentéseket vonják vissza és az előadásokat nem látogató hallgatókat vonulassa be.

Korlátozzák az élelmiszerexportot. Bukarestből jelentik: A kormány elhatározta, hogy a tojás, hus és disznósírkivitelt korlátozza, hogy a belföldi szükséglet fedezését biztosítsa.

Ujból letartóztatták a Reismann-gyilkosság egyik vádlottját. Budapestről jelentik: A Reismann-ügyben letartóztatott és szabadonbocsátott Kovács Árpádot a rendőrség nyomos gyanúkok alapján újból letartóztatta.

Halálozás. Csákvárból jelentik: Az ortodox hitközségnek súlyos vesztesége van. Löwinger Mór járási főrabbi 57 éves korában meghalt. Nagy részvét mellett temették el. Több környékbeli rabbi megható gyászbeszédet tartott az elhunyt lelkipásztor fölött, aki tizenhét évig működött a községben. A hitközség jegyzőkönyvében örökitette meg az elhunyt főrabbi érdemeit és az előjáróság elhatározta, hogy az állás betöltésére javaslatot tesz. Az elmúlt napokban a hitközség az állást, amely egyúttal az anyakönyvvezetői tisztséget is jelenti, az elhunyt főrabbi fiával, Löwinger Jakabbal töltötte be választás útján.

Elkészült a román egyházak egységegérőli szöveg javaslata. Bukarestből jelentik: A szent szinódus befejezte munkáját és Balan metropolitának saját kérésére átnyújtotta a román egyházak unifikálásáról szóló javaslatot, hogy azt az erdélyi zsinat elé terjessze.

Öngyilkos lett a közlekedésügyi miniszter fia. Bukarestből jelentik: Valceanu, a parisi román örvetség titárát, a közlekedésügyi miniszter fiát, holtan találták a lakásán. Az eddigi jelentések szerint a követségi titkár ismeretlen okból agyonlőtte magát. Az öngyilkosság nagy feltűnést keltett bukaresti körökben. Valceanu miniszter két heti szabadságot kért s utólagosan Argentinu beldügyminiszter fogja helyettesíteni.

Molnárak Lapja. A Hoffmann Ötön szerkesztésében megjelenő „Molnárak Lapja” a malomszövetség megalakulása óta annak hivatalos közlönye lett. A kitűnő szaklap december 1-i száma gazdag tartalommal jelent meg a malomipar minden ágára kiterjedő érdekes közleményekkel. A havonként kétszer „Gépszet” melléklettel megjelenő lap előfizetési ára évi 120 lei, megrendelés: Cluj, Sr. Reg. Ferd. 38.

Házasság. Grad Matild Bacau (Moldova) és Meisner József értesítés helyett.) Julia jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Közigazgatási szaklap. Kolozsvár városi tanácsa legutóbbi ülésén 30 ezer leit szavazott meg sajtóalapra. Ebből az összegből január elsején „Administratia” címmel félhavonként megjelenő közigazgatási szaklapot fog indítani a város. Az új szaklapot dr. Dandea Emil fogja szerkeszteni.

Tolvaj altisztek. Kassáról jelentik: Ez év elején egy katonai vizsgálat alkalmával a kassai katonai élelmezési raktárban nagybőrszabású visszaéléseknek jöttek a nyomára. Megállapították, hogy hamis felvételekkel ismeretlen tettesek a katonai kincstárt több mint negyedmillió koronával megkárosították. A hadbiztonság vizsgálatot rendelt el az élelmezési raktárban. A könyvek és a raktárak átvizsgálása után kiderült, hogy több vagyonliszt és termény, valamint rengeteg mennyiségű egyéb élelmiszer sikkadt el az ismeretlen tettesek kezén. A katonai ügyészség két heti munka után a tetteseket Hlava, Kubik és Rattichár tényleges manipuláns-örmsesterék személyében kinyomozta és a hadosztálybírósnak átadta. A hadosztálybírósnak hosszabb tárgyalás után szombaton hirdette ki az ítéletet. Hlavát és Rattichárt bűnösnek találták lopás bűntettében és ezért az előbbi három évi, az utóbbit pedig másfél évi börtönrre ítélték. Kubikot a hadosztálybírósnak a vád és következményeinek terhe alól felmentette.

„Oh jaj” megfojt ez az átkozott köhögés. Egger mellpásztilai csakhamar meggyógyítanak. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

Ősz beálltával. Speciális szőrfestés, tükrös plüss kabát, gözölés és ágytoll tisztítása Cinknél Cluj, Dézsma-u. 5.

— Általában igen rossz hatással volt rám a kongresszuson a pártok szerint való elkülönülés. Szavazásoknál a párttagok mint zárt falax emelték fel kezeiket a vezér egy ellenintésére, gyakran anélkül, hogy tudták volna, miről van szó. Sokszor az az érzésem volt, hogy csak kezek vannak itt és nem emberek. Különösen a mizrachiban volt ez a pártiktatúra visszataszító. Indítványoztam a pártban, hogy a mizrachinak a kongresszushoz való helyzetét a mizrachi világkonferencia napirendjére tűzzék. Az előadás azonban elvetette indítványomat és arra az álláspontra helyezkedett, hogy ezzel a kérdéssel csak a kongresszus után foglalkozzunk. Ekkor érlelődött meg bennem az elhatározás, hogy ilyen eljárással nem azonosítom magam.

Erec Jisraelt mindenképp

— A mizrachi a vallásos zsidók szervezkedése a házeli program alapján. Azt írta zsidólapja: „Erec Jisraelt leam Jisraelt al pi Torat Jisraelt.” En azt a nézetet vallom, hogy a jelen pillanatban Erec Jisraelt az első és legégetőbb kérdés. Minden más magától fog jönni. Az ország felépítése érdekében kell most az egész népek és zolonia. A mizrachi a legközelebbi időben számbelileg valószínűleg tetemesen gyarapodni fog. A zsidóság többsége vallásos és ha ezek a tömegek a cionizmushoz közelednek, mindenesetre erősödni fog a mizrachi is. Ez természetesen a cionizmus érdeme. An a mizrachi eznei tartalma gyengülni fog. A keretek lazábbak lesznek, mert a nép különböző rétegeinek kell helyet találniuk benne s mert a differenciálódás a pártban belül még nagyobb méreteket fog ölteni. Meg vagyok győződve róla, hogy a ma uralkodó irányzat nem a jövő irányzata.

A kulturális kérdésekről dr. Csernovitz a következőket mondotta:

— Nem értettem egyet azzal a kompromisszummal, amelyet a mizrachi kötött. A palesztinai iskolákat magam is erősen kritizáltam, de mindig azon a nézetem voltam, hogy legnagyobb erősségünk az egységben rejlik. Ha ezt az egységet szétrombujuk, akkor kétféle zsidóságnak lesz: vallásos és valástalan. Ezáltal alassuk az egész pozíciókat. Tudományos szempontból elhibáztunk tartom, ha a zsidó iskolákban nem fordítanak kellő figyelmet a tradícióra. Magam győződtem meg róla, hogy az ugynevezett szabadszelleme iskolákban sokkal kevesebbet tanulnak, mint a mizrachi iskoláiban. Ezeknek a szabadszelleme iskoláknak közeledniük kell a mizrachi iskoláihoz. Több zsidó tartalmat kell felvenniük programusban.

As új Szinhedrion

A beszégetés végén dr. Csernovitz megemlítette érdekes tervét az újra felállítandó Szinhedrionról. Ebben a tekintetben ugyanazt a nézetet vallja, mint Glasner főrabbi.

— Előrevezettnek látom az időt — mondotta — amikor az egész vallási életet, különösen a galutban, aapos vizsgálat tárgyává kell tennünk. Hogy a vallási életet fenntartsuk, lennie kell egy fórumnak, amely megfelelő autoritással és hatalommal bír, hogy bizonyos állandó irányt szabjon a vallási életnek. A vallásos zsidóságot is erősen befolyásolta a galut és ők is asszimilálódtak a környező népekhez. A vallásos német zsidót például Oroszországban egyáltalán nem tekintik vallásosnak. És fordítva. A német ortodoxia merevségét nem ismerik nálunk Oroszországban. Ez a merevség azt a hegyomást kelti, mintha a német imperializmushoz való asszimilálódás hatása lenne. Németországban csak az ugynevezett egyenruha-vallásosság létezik. A keleti zsidóság vallásossága ezzel szemben benső és léttel teljes, a tóra tudásának forrásából táplálkozik és ezért nem kövesedhetik bele merev formákba. Alakulnia kell egy megfelelő testületnek, amely a vallási életet a nemzeti gondolat alapján megújítja. Amikor visszatérünk Erec Jisraeltbe, meg kell tisztítanunk a mi nemzeti vallásunkat azoktól az elemektől, amelyeket a galutban vett magára. A Szinhedrion székhelye Jeruzsálem legyen, de ismerje el az egész zsidóság legfőbb vallási fórumának.

KÖZGAZDASÁG

Tudnivalók az adóvallomásról

— Az Új Kelet tudósítójától —

Bukaresti távirat alapján megírták a lapok, hogy az adóbevallási iverk beszoigáltatását január elsejéig hosszabbították m.g. Munkatársunk erre vonatkozólag kérdést intézett dr. Tosa Gyula pénzügyminiszterhez, aki válaszában a következőket mondotta:

— Tény, hogy az adóvallomások beadásának határidjét meghosszabbították, de nem általánoságban és nem január elsejéig. Az erre vonatkozó rendelet több kategóriába osztja az adózókat és eszerint állapítja meg a vallomási iverk beszoigáltatásának idejét. Négy ilyen osztály van. Azok adófizetők, akiknek a la-óhelyén a vagyon értékét megállapító bizottság már befejezte a munkáját, ugyszintén azok, akiknek a helységben december 15.-ig befejezik a vagyonösszeírást, legkésőbb december tizenötödikéig köelesek az adódeklarációkat beszoigáltatni. Ott, ahol a vagyonbecslő bizottság csak december 15.-én kezd meg a munkáját, az adóvallomás megtételének határideje azon a napon jár le, mikor a bizottság megjelenik az adózónál, de legkésőbb január elsején. A vallomási iverk beszoigáltatását nem lehet összefüggésbe hozni a vagyonbecslési bizottságok működésével, mert minden adófizető a becselőbizottság megjelenése előtt köteles a deklarációt beadni. A rendelet ugyanis félremagyarázhatatlanul kimondja, hogy azoknak az adófizetőknek, akiknél az értékmegállapító bizottság még január elsejéig sön jelennek meg, sön én az új év első napáig kell a vallomási iverket beszoigáltatni. Ebbe a kategóriába esnek a külföldi lakosok is, akiknek vagyona van Romániában.

Az adóbecslő bizottság működéséről dr. Tosa a következőket mondotta:

— Városzerte panaszkodnak, hogy a bizottság túlmagasra becsüli az ingatlanok értékét és a belőlük származható jövedelmet. Ematt aztán sok félreértés támadt, különösen a háztulajdonosok és berlők között, mert a tulajdonosok arra az összegre akarják felemelni a lakbért, melyet a vagyonbecslő bizottság megállapított. Természetes, hogy ehhez nincs joguk, mert a bizottság csak az adó szempontjából állapította meg az előírt kulcs alapján, hogy bizonyos értékű házak berbeadásából mennyi adónak kell származnia, de ez nem jogosítja fel a tulajdonost arra, hogy a lakbért felemelje. A lakónak ugyanis elég megterhelés az, hogy míg a tulajdonos csak a tényleges házber után fizet adót, ő a tényleges és a megállapított házber differenciája után jár adót fizetni. Ha a háztulajdonos tulbecsülnék tulajja a vagyonát, megtele bezzhat. Már eddig is sokan etek felebbeszéssel a eeknek az ügyét külön bizottság fogja tárgyalni. A bizottság működési helye az igazságügyi palotában lesz, tagjai egy törvényszéki bíró, egy pénzügygarató s az általuk választott elnök. A felebbeszések tárgyalását a napokban kezdik meg.

Zürichi tőzsde. Nyitás. Budapest 82, Berlin 290, Newyork 522, London 2125, márka 38 60, Milánó 2270, Prága 581, Zágráb 185, Varsó 15, Bécs 16, bélyegzett 10.

Budapesti tőzsde. Zárlat. Napoleon 2600, font 2650, dollár 675, frank 55 50, lengyel 20 50, márka 417—427, osztrak 13 rubel 37, lei 5 65—5 75, szokol 755—765, dinár 970—1000.

Új kivitteli díjak. A legutóbbi minisztertanács a következő új kivitteli illeteket állapította meg. Az egész, vagy fél gyapjuszövetek után, melyek 6 százalékos selymet tartalmaznak, nem számítható fel 70 százalékos vámkedvezmény. Taninkivonatok kilógramja 450 lei.

Ezer vagon lisztet visznek ki Ausztriába. Bukarestből jelentik, hogy a legfelsőbb bevásárlási bizottság az osztrak kormányának engedélyt adott ezer vagon finomliszt

beszerzésére és kivitelére. A bizottság utasítása szerint a lisztet az ország több malinától fogják bevásárolni.

Középeurópa cukortermése. A cukorgártásra vonatkozó statisztikai adatok szerint Franciaországban most 77 ezer tonna van üzemben az elmúlt évi 72 vel szemben. Az ideai cukorrépatermés 1 millió 930 ezer tonna, a múlt évi 2 millió 303 ezer tonnával szemben. Nyerscukor 253 ezer tonna, tavaly 332 ezer tonna. Vagyis répában a hiány 16 százalékos, cukorban 23 8. **Olaszországban** a cukorrépatermés ez idén 2 millió tonnát tesz ki, tavaly 1 millió 234 ezer tonnát. Nyerscukor 222.200 tonna a tavalyi 136 és fél ezer tonnával szemben. A többlet répában 62 százalékos, cukorban 62 6. **Németországban** 264 gár volt üzemben, tavaly 263. Cukorrépatermés 1921-ben 7 millió 463 ezer tonna, tavaly 6 millió 476 ezer tonna. Nyerscukor 1 millió 268.300 tonna, tavaly 1 millió 99 468 tonna. A répatermés 15 2 százalékkal, a cukor 15 4 százalékkal gyarapodott.

Valutapiac:

Páris, dec. 1. Bukarest 97/8—, London 561/8, Newyork 1397—, Belgium —, Róma 587/8, Svajc 2669/4, Prága 159/8, Madrid —, Berlin 7 25, Bécs —, Amsterdam —, Budapest —.

Prága, december 1. Lei —, dinár 1301/8, márka 4760—, leva 561/4, svájci frank 1772—, norvég korona 1293—, dán korona 1733—, svéd korona 2193—, lira 3831/2, francia frank 6601/2, font sterling 3732—, dollár 3175, osztr. kor. 921/8, holl. for. 3333, belga frank —, lengyel márka 1921/8, magyar kor. —.

Berlin, dec. 1. Bukarest 150—, Amsterdam —, Brüsszel —, Kristiania 267230, Kopenhága 34 615, Stokholm 443555, Helsinforss —, Róma 78920, London 77190, Newyork 18381, Paris 140855, Zürich 384615, Madrid —, Bécs 708—, Prága 20075, Budapest 2797.

Zürich, dec. 1. Bukarest —, Berlin 265—, Amsterdam —, Newyork 522—, London 2110—, Páris 3715—, Milánó 2195—, Brüsszel —, Kopenhága —, Stokholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 560—, Budapest 821/2, Zágráb 185—, Buenosayres —, Varsó 15—, Bécs 16—, osztr. leb. kor. 9—.

Budapest, dec. 1. Lei 565—, napoleon 2660—, font sterling 2975—, leva —, dollár 718—, francia frank 4850—, márka 401—, lira 791/2—, osztr. kor. 129/4—, rubel 42—, szokol 79—, svájci frank 138—, dinár 1030—, lengyel márka 201/2.

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

Szombath d. u. fél 5 órakor: Hallgasson meg Adrienne. (Böhözati-udonság, 4-edszer. Igen olcsó ifjúsági he yárakkal.)

Szombath este fél 8 órakor: Zsidónő. (Operahelyárrakkal, Operabérlet 11. sz.)

Vasárnap d. u. fél 4 órakor: Vén bakancsos és fia s. huszár. (Szentgyörgyi István föllépésével. Olcsó hely rakkal.)

Vasárnap este fél 8 órakor: O fenbach. (Rendes helyárrakkal. Általános bérletszünetben.)

Hétfő d. u. 5 órakor: Waldbauer-Kerpely vonónegyed második hangversenye. (Esti rendes helyárrakkal.)

Hétfő este fél 8 órakor: Kaméliás hölgy. (Rendes helyárrakkal. Napibérlet 58. sz. B.)

Kedd: O hello. (Jágó: Sugar Frigyes. Ötödösör. Operahelyárrakkal. Általános bérletszünetben.)

Színházi iroda hírei:

Hazatérés és Szerencsetánc. Párhuzamosan folynak az előkészületek két nagy sikert ígérő udonságból. Az egyik francia bohózatírás legnagyobb mesterének, Flers-nek legnagyobb műve: A hazatérés. Magyarra Helai Jenő fordította s a budapesti Vígyszínházban példátlanul nagy sikert aratott. Főszerepeit nálunk Poór Lili, Miklóssy, Lengyel és Mihályfi fogják játszani. A másik egy-ig-ig-orig operett, mely Bécsben már 400-ik előadása felé halad s mely alighanem olyan sikert fog aratni nálunk, mint miót az Offenbach aratott. Az új operett címe: Szerencsetánc. Aggházi Melinda és Sereg Marcsa játszik benne a két fő szerepet. — Othello — új Jágóval. Ve di Othello jának keddi előadása iránt fokozott érdeklődést tanúsít a közönség. Jago szerepét Su.ár Frigyes fogja játszani. — Vasárnapi előadások. Két előadás lesz vasárnap. Délután fél 4 órakor a Vén bakancsos és fia a huszár kerül színe olcsó helyárrakkal s Szentgyörgyi Istvánnal a főszerepben, este fél 8 órakor pedig az Offenbachnak lesz tízedik előadása általános bérletszünetben. — Kaméliás hölgy. Dumas Kaméliás hölgyét ez évadban először fogják adni és pedig Poór Livel, Táray Ferencel, Miklóssy Margittal, Lengyel Vilmosmal és Szakács Andorral a főszerepekben.

A mozgó műsora: Apolló-mozgó: Szombath, vasárnap a Dorian filmvállalat slágerfilmje, a Kék lámpás, erkölcsdrama, Lindau Pál híres irányregénye után. Főszerepben Henny Porten. — Egyetem-mozgó: Szombaton az Atlantic amerikai attrakciónak egyike, látványos tengerészdrama, Lázadás az Alde-Bessén. Főszerepben Mirho Gonzales és Jack Curtis. — Uránia-mozgó: Szombaton misztikus amerikai filmszínház, Az úres kocsi, az Atlantic amerikai filmjei közül egyik legértékesebb. Főszerepben a híres Franklin Farnum és Ellen Reich. Vasárnapról ugyancsak amerikai film, Egy házaspár története, akiket egyetlen gyermekük tragikus halála eltávolított egymástól, de egy szent karácsony este hangulata ismét összehoz.

Főszerekesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv. társaság
Szerkesztőség: Galca Reg. Ferdinánd (volt Ferenc József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
Fiókkiadó-Nagyvárad, Deák Ferenc-utca 9.
hivatal: Arad, Str. Alexandri 1.
Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Heti értesítés

Legolcsóbban szállítunk mindenféle lámpákat, lámpást, lámpabelet, lámpacsövet.

Eladás nagyban!

Komlós Testvérek
Üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg gyári raktára
Oradea-Mare — Nagyvárad

Kereskedők figyelmébe!

Kiváló minőségű flaneling-udonságok érkeztek a

Sternheim Marcel céghez
Arad, Strada Consistorului (volt Bathányi-utca) 32 sz.

Wechsler & Steiner, Wien
férfi fehérneműgyár lerakata.

Akar-e pénzt megtakarítani?

Ruhanemű, vászon, harisnya és fehérnemű szükségletét

nem a Mátyás király-téren,
nem a Wess-lényi-utcán,
sem a Deák Ferenc-utcában,

hanem egyedül csak a

Hosszú-utca 1 szám alatt
most megnyílt

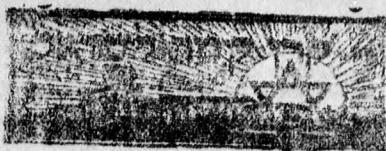
Gerő Zoltán áruházában

vegye meg, ahol az alábbi áruk árusítása a mai napon megkezdődött:

Ruha bársony — — — — Lei 39—
Vál kendő — — — — Lei 89—
Mosó szövet — — — — Lei 23 80
Hímzett női ing — — — — Lei 49 80

Valamint az itt fel nem sorolt összes raktáron levő áruk olcsó árban lesznek elárúsítva.

A Zs. N. A. kizárólagos feladata földet vásárolni Palesztinában mezőgazdasági célokra. A vásárolt föld a zsidó község tulajdonát képezi s el nem idegeníthető

Egy olajfa 25 L, 100 fa egy kert, 1000 fa egy liget, egy dunam 125 L, Nachla 12.500 L. Járuléki alapítvány 1250 L. Arany-könyvi bevezetés 1000 L.

Az Erdély, Bánát, Máramaros és Körösvidék területéről befolyó összegek felvételére egyedül a Kolozsvárt (Szentlélek-u. 1.) székelő Erdélyi Iroda jogosított, mely minden az Uj Kelet-ben kimutatott összegért közvetlenül az Alap központi főirodájának (Haag, Heulstr. 5.) tartozik tevékenységrel

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodájának kimutatásai

Az 5682-ik év márciusán hó 23-30-ig (1921. nov. 24-től decemb. 1-ig) a következő adományok folytak be:

Általános adomány	120 50 L
Faadomány	5.887 65
Persely	2.864 78
Nachla	750 --
Templomadomány	3.114 --

Összesen: 12.896 98 L

Általános adomány

Maróvásárhely: 3 darab 10- és 4 darab 6-leies emléklapért 54 -- L, Farkas Ibolyka és Polláczok E. gyűjtése 12 -- L, Szentmáté: Hirsch Márton mazkir-gyűjtése 37 -- L, (Hirschhorn M., Krausz Géza 10-10 le), kisebb adományok 17 -- L, Erzsébetváros: Herzlinger Gyula mazkir-gyűjtése 17 50 L.

Jaar Transzilvánijja

A Zsidó Nemzeti Szövetség Beszterceli Csoportjának ligetje

Mazkirt gyűjtöttek: Redich Rózi 22 --, Klein Paula 10 --, Hamburg Szeréna 15 --, Lób Magda 4 --, Balázs Magda 18 --, Szilvmann Ilona 38 50, Zodik Margit 49 --, Hirsch Netti 12 --, Rubia Jolán 21 --, Löbl Arnold és Kaufmann 28 --, Fruch és Rachmuth 85 --, Codik Mordechaj 55 50, Löbli Zeiga 7 --, Lobi S. és Hajnal 20 --, Spéter Géza 8 --, Alcin Jenő 71 --, (409 --), Ptasiner E. és Schaffer J. gyűjtése: Tokajer Márkus 25 --, dr. Halber Gyula 25 --, Weinberger Adolf, Leib N., Radauch 10-10 --, kisebb adományok 122 --, (187 --), Rachmuth és Frank gyűjtése: Dr. Eskeles Miksa, Kallus Lajos 20-20 --, Scherf Izrael 10 --, kisebb adományok 69 --, (110 --), Redlich Zeiga gyűjtése 17 65 L. (Eddig befolyt 319 fa = 2178 65 L.) 723 06

Nagybányai Cionista Egyesület II. ligetje

Klein Béla gyűjtése: Weisz Ignác Sárköz 120 --, Weisz S. Misztófalva 50 --, Levendél Sárköz 20 --, tal mudisták 60 --, Rozenberg Frida és Herskovits N. nevére esküvője alkalmával Jakab Sámuel gyűjtése: Jakab Sámuel 100 --, Barna S. 50 --, N. N. Schreiber S. Hidalmás, N. N., N. N. 20-20 --, N. N., N. N. 40-40 --, Lövi 30 --, kisebb adományok 20 --. [Eddig befolyt 86 fa = 912 -- L.] [A N. C. E. H. ligetjébe eddig befolyt 281 fa = 2862 -- L.]

Dr. Fischer József ligetje Kolozsvár

Mgb. Fischer József kertje Fischer Hermann és neje, Dr. Fischer József és neje 200-200 --, Fischer Bóka és Eva 40 --, öz. Fodor Bertalané 20 --. [Eddig befolyt 20 fa = 500 -- L.] 500 -- [Dr. Fischer József ligetjébe eddig befolyt 355 fa = 2811 -- L.]

Dr. Fischer Tivadar ligetje Gyulafehérvár

Székesy Mihály kertje Mazkirt gyűjtöttek: Grünfeld Tibor 355 --, Treitel Imre 44 --, Natan Henrik 45 --, Schmidt Fe ne 12 --, Eodor László 27 --, Benoei Andor 17 --. [Eddig befolyt 16 fa = 400 -- L.] [Dr. Fischer Tivadar ligetjébe befolyt 162 fa = 1952 62 L.]

Dicsőszentmártoni Zsidók ligetje

Megboldogult Marton Miksa főrabbi kertje Rosenfeld, Vértés 20-20, Liszauer D. 40 --, 16, Schwartz Móse, Löb, Codik J., Schönberg M. 10-10 --, kisebb adományok 15 --, a pénzbevéltáskor 232 -- (Eddig befolyt 88 fa = 967 -- L.) 367 -- (A dicsőszentmártoni zsidók ligetjébe eddig befolyt 462 fa = 3592 -- L.)

Lugosi Cionista Egyesület IV. ligetje

Bruder József főkántor kertje Glück Regina és Weisz József nevére esküvőjük alkalmával a Lindner család 50 --, Neumann Irén és Lili, Neumann Miksa és Hugó, a "Mirjam" leány egyesület 25-25 --, dr. Kirschner Arnold, Quiet Karoly, Weisz N. 20-20 --, Grosz Aladár 10 --, kisebb adományok 10 -- (Eddig befolyt 80 fa = 1510 -- L.) 205 --

Weinsburg Chajim lugosi kertje

Deutsch Zoltán, Fillingier Thea nevére 1 fa. (Eddig befolyt 70 fa = 1765 -- L.) 25 -- (A L. C. K. IV. ligetjébe eddig befolyt 389 fa = 788 -- L.)

Marosvásárhelyi Csoport ligetje

Engelbert kert. Markovics Judit nevére 4 fa, (Eddig befolyt 18 fa = 450 -- L.) 100 --

A Vonder fuk kertje.

Kövári Andor, Kaufmann Renée nevére 2 fa [Eddig befolyt 27 fa = 575 -- L.] [A vásárhelyi ligetbe eddig befolyt 804 fa = 8724 80 L.]

Kertek

Ivria Sportegyesület kertje Brassó Az Ivria sportklub bankettjén boncolás elővére- zésből befolyt 80 fa = 2000 L. 2000 --

Naszódi Zsidó Nők II. kertje.

Mazkirt gyűjtöttek: Stein Zsuzsika 205 --, (dr Stein Izsák 30 --, Stössel Lipót 20 --, Schön Mendel 15 --, Teszler Izsák, Pollák, Moskovits Dávid, Salamon József, Klein Sándor, dr. Brecher 10-10 --, kisebb adományok 80 --), Izrael Ilonka II. o. t. 134 --, (dr. Stein Izsák 20 --, Pollák Márkus 20 --, kisebb adományok 94 --), Siegelstein Imre gyűjtése 38 --, (Siegelstein Adolf 20 --, Glück Lipót 10 --, kisebb adományok 8 --), (Eddig befolyt 71 fa = 717 -- L.)

Klein Misi kertje Tóvis

Klein Misi mazkir-gyűjtése: Abraham Izidor 20 --, Weiszberger, Popa Octavian, Kaufmann, Albu, Steinberger, Klein Malvin, Diamanstein 10-10 --, kisebb adományok 30 --. (Eddig befolyt 36 = 270 -- L.) 110 --

Megboldogult Wesel Lajos százados kertje Mészölykér

Salamon Cenci mazkir-gyűjtése: Reich Samuél Zách, Salamon Lajosné, Spielmann Adolf 20-20 --, Salamon Edéné, Alsó Linus 10-10 --. (Eddig befolyt 98 fa = 880 -- L.) 80 --

(Jaar Transzilvanijjába eddig befolyt 265 245 07 L.)

[Polytatás a következő számban.]

Olcsóbb lett a ruha

Str. Inliu Maniu (Szentegyház-u.) 7.

Szabómesterek Termelő Szövetkezetében

1 öltöny -- -- -- Lei 500 --
1 télikabát -- -- -- Lei 500 --
1 átmeneti kabát -- -- -- Lei 500 --

Grünwald

Üvegcsiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg- szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök újrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/10 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

Újrafoncsorozás!

Fintükrök gyártása!

PÉCHY ÉS TÁRSA

MODERN ÜVEGCISZOLÓ és TÜKRÖRUGYÁR

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon meg rendelhetők.

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

Nagymennyiségű lámpaáru, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaáru érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (volt Zöldfa-utca) 4.

Telefon 71 1283

Pontos és szolid kiszolgálás

A BÉCSI DIVAT SAISON-UJDONSÁGAI MEGÉRKEZTEK

VELOUR
DUVETIN
HOMESPUNS
SHETLAN
GYAPJU TRICOT
SHOTIS
VELOURCHIFFON
ANGOL RUHA-BÁRSONY
CREP DE CHIN
CHARMANT
MAROSEN
CREP GEORGET
FANTASIE

AZ ÖSSZES DIVATSZINEKBEN

OLCSÓ ÁRAK!

GRÜNWALD ÉS STEINER

NŐI DIVATKÜLÖNLEGESSÉGEK ÁRUHAZA

CLUJ, PIATA UNIRII No. 12

Ha jó rum- és likőresszencét akar beszerezni olcsón, forduljon

Glück Henrik gyárához

Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253 (volt Kolozsvári-u.) 74

Hölgyek figyelmébe!

Megnyit! Salon de Paris Megnyit!

Speciális női fodrász, hajfestő és manikűr terem. Hajfestés legtermészetesebb színekben. Fejmosás, ondulálás, fésülés u. m. történelmi és fantazie frizurák, bandacra frizettek, hajfonatok, legszebb kivitelben.

Calea Victoriei (v. Kossuth L.-u.) 2.

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 leu. Vastagabb betűvel a leu.
Legnagyobb apróhirdetés ára 10 leu.

Könyvkiadásokkal
rendelkező mérlegké-
pes könyvelő és le-
velezőnyomdávalalathoz
kereseti. Ajánlatok dé-
lelőtt 12-1 óra között az
Uj Kelet kiadóhivatalába
keretnek.

**Tehetséges keres-
kedő** esetleg üzlet-
vezető, akinek gyarmat és
fuzeráru szakmában —
hosszabb gyakorlat van,
azonnali felvételeire keres-
tetik.

**Tehetséges üzlet-
vezetőt** — huzamosabb
praxissal kerek bőr és
cipő kellékek nagybani
áruosztályához. Ajánla-
tok Filip Citron áruháza
Medias keretnek.

Pianinót keresek
bérbe. Cím a kiadó-
hivatalban.

Két piszczhelyiség
belvárosban borpincének,
raktárnak kiadó. Ertekez-
hetni Sincal (Hegedűs
Sándor) utca 2 szám az
emeleten.

Dr. Tischler Elemér
keres kettő, esetleg három
szoba, fűdősobával ellá-
tott lakást. Közvetítő ju-
talmazva. Cím Unió-u. 8.

Keresek egy nagyobb
raktárhelyiséget. —
Cím a kiadóhivatalban.

Orth. שבת abonama
csőd, vacsora napi 11 lei.
Strada Avram Iancu, volt
Biasini.

Szobákat keresünk
— megfelelő díjazás
mellett december 4-
től 8-ig a konferen-
ciára érkező vendé-
gek számára. Beje-
lentéseket a kiadó-
hivatal továbbít.

Erszény találtott,
melynek jogos tulajdonosa
az ismertető jelek bemon-
dása után — tartalmával
együtt azonnal átvehető.
Cím a kiadóhivatalban.

Aranybánya! Vidéken
egyedül álló vegyeskeres-
kedés, mészárszék, ital-
mérés só, dohány árudá-
val, lakóház melléképüle-
tekkel, nagy udvar — gyö-
nyörtü gyümölcsös és kert-
tel örökön olcsón eladó
és azonnal átvehető. —
Rokkant katonai előnyben
részesül — Cím a kiadó-
hivatalban.

Fokhagyma kapható
Reiter Frigyes T. Missoara,
Piata Skudier 2.

**Bocskor, mosótalp, fel-
sőbőr és szijgyártóblank**

Állandóan nagy készlet ki-
csinyben és nagyban, legol-
csóbb árak mellett. — Vidéki
magndeléseket és posta-
csomagokban is elküldjük. —
Jelenlegi talp- és bocskor ára
65-70 lei, vagontérelnel
5 százalékos engedmény.

SAMSON BŐRGYÁR,
Gyufagyár-utca 1. — Gyors-
áru raktárral szemben. —
Telefon: gyár 8-86- lakás 8-87.

Dr. PAUL JÁNOS fogorvos
rendel: délelőtt 11-1-ig és délután 3-7-ig
Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Hivatalnokok és családtagjaik részére
— 30% árengedményt adnak.

Transilvania Műfoglaboratórium
Cluj, Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Technikai főnök:
FISCHER J. MIKSA

„Glória”

kötött, szövött és rövid-
áru nagykereskedés.

Cégtulajdonos:

IMRE LAJOS

Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 30.

(Széki palota)

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON
500, 11-21

LLOYD

az előkelő zsidóság találkozó helye. **ORT. ÉTTEREM**
Bükkök, lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban. Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sark

Első Erdélyrészi Ékszerárnyár

... CLUJ—KOLOZSVÁR, ...
Strada Xenopol (Szappan-u.) elején

Állandóan raktáron tart saját készit
ményű láncot, gyűrűt, karkötőt stb.

Vállal minden e szakmába vágó mun-
kák elkészítését, alakítását és javítását

Fogászati arany és forrasztó

Huzal és lemez arany- és ezüstbe

Törmelék arany beváltása

Telephon 2-13 Telephon

Társat keresek

elsőrangú fűszer és csemege, en-gros és en detail
üzletemhez, mely üzletem modernül berendezve,
a főterem egyik legforgalmasabb helyen fekszik.

Váradi József

Marosvásárhely, Pótlér 36 sz.

Napi 30,000 kg. termelőképeségű
komplett új

malomberendezés

elsőrangú gyártmány, kedvező
feltételek mellett azonnal eladó

Cím:
Fischer Kálmán
Cluj, Piata Unirei 13. szám

Szikvizgyár

200 üveggel eladó
Cím a kiadóhivatalban.

Azonnali szállításra raktárról

ajánlunk korlátlan mennyiségben versenyen kívüli árban:
Függő és fali lámpát, lámpatestet, üveg és bádognécset, lapos és mécsésőt, lámpabelet, fehér lámpa-
csövet, kézi és istálló lámpásokat olajnak és gyertyának, l-a zománczott edényt, patent és „Dulv”
lakatot, l-a fűrészesre őt, csizmapatkót 0-25-ig szeggel, Mody és francia kovacsolt csizmapatkó-
szegget, recésfejű talpszegget, burgonyapréseket, Bikszádi ásványvizet, „Aida”, „Samum”, „Altessé”, és
„Flor Austria” cigaretta papírt és hüvelyeket, patentkapcsot. Eredeti gyári árban kolozsvári Heinrich-féle
pipere szappant, Benes féle „Pyram” és „Medve” védjegyjű békebeli minőségű terpenines cipőkrémet
és börtisztító szereket, Zamfirescu és Berindei-féle főző és desszertcsokoládét. Saját gyárműgyu-
paraszt-, divat- és gúrtlerpipát. Összes norinbergi és rövidárak állandóan raktáron. — Ajánlat
iránti felszólításnál a kívánt mennyiség megjelölését kérjük.

FRATH HIRSCH TESTVÉREK, Simleu-Silvaniei (Szilágyosmlyó)

Kadima kiadóvállalat Rt. kiadása, Cluj—Kolozsvar.

Gyermekjátékok,

kötött-, rövidárut, porcellán, üveg
és ajándéktárgyakat legolcsóbban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Deák
Ferenc utca) 13 sz. — vásárolhat

Csak egy ut vezet az erőhöz, egészséghez
a páratlan hatáson

HIGIEA SOSBORSZESZ

Kapható mindenütt!

Gyártja: „HIGIEA” Kosmetikai és Vegyszertári Gyár
1265

CLUJ — KOLOZSVÁR

Kézműárut nagyban legalányósebben beszerezhetel

Reger és Heimovits cégnél
Cluj, Piata Mihail Viteazul (volt Széchenyi-tér) 12.

Minden házban fontos!

Az egészség érdekében nélkülözhetetlen a
parnatoll-, vatta-, lószór- és gyapju-
tisztítása, melyet gőzerőre és vegyítiszttal
berendezett műhelyemben
gyorsan és pontosan vállalok
Raktáron tartok kész párnákat és tollat
Mérsékelt árak! — Szolid kiszolgálás!
Stern Salamon Bocskay-utca 9

Megnyitva Safruth

zsidó könyvkereskedés

Wesselényi M. és Szp-u. sark

Imakönyvek, bibliák, a legújabb héber tanköny-
vek, iskolai faliképek, palesztinai képeslapok és
tájképek a legnagyobb választékban kaphatók.

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likőr, rum különlegességeit, Elsőrendű
pezsgőt és borait. 1210 Sacos nagyraktár

Tő ött aranyat, ezüstöt, valamint brilliáns
kőveket a legmagasabb ár-
ban vesz **GRÜNFELD**
ékszerész, Calea Reg. Ferdinand (Wesselényi-u) 21